

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

2025 ਦਾ ਬਿਲ ਨੰ: 21-ਪੀ.ਐਲ.ਏ.

ਬੀਜ (ਪੰਜਾਬ ਸੇਧ) ਬਿਲ, 2025

ਇੱਕ ਬਿੱਲ

ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਬੀਜ ਐਕਟ, 1966 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਛਿਹਤਰਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ:

ਸੋਧ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ.	1. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬੀਜ (ਪੰਜਾਬ ਸੇਧ) ਐਕਟ, 2025 ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। (2) ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।
1966 ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ 54 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 19-ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।	2. ਬੀਜ ਐਕਟ, 1966 ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 19 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ:
ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ।	"19-A. ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਚਮਾਨਤਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ,-
	<p>(i) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਉਤਪਾਦਕ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮੋਵਾਰਕ, ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਕ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ।</p> <p>(ii) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਡੀਲਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਡੀਲਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।</p> <p>ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, -</p>

	<p>(i) 'ਉਤਪਾਦਕ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਡੀਲਰ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਅਤੇ।</p> <p>(ii) 'ਡੀਲਰ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਂ ਆਯਾਤ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਮਾਰਕੀਟੀਅਰ, ਈ- ਮਾਰਕੀਟੀਅਰ, ਇੱਕ ਡੀਲਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਅਤੇ ਈ-ਮਾ ਮਾਰਕੀਟੀਅਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।"</p>
--	--

ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਟੈਟਮੈਂਟ

ਬੀਜ ਐਕਟ, 1966 (1966 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ 54) ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕੁੱਝ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਤਪਾਦਕ, ਡੀਲਰ ਅਤੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਭੰਡਾਰਨ, ਵੇਚਣ, ਆਯਾਤ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬੀਜ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਫਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਘਟੀਆ ਮਿਆਰ ਵਾਲੇ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਬੀਜ ਐਕਟ, 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਧਾਰਾ 19 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 19-ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਬੀਜ ਐਕਟ 1966 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੀਜ ਐਕਟ 1966 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਡ (ਪੰਜਾਬ ਸੋਧ) ਬਿੱਲ, 2025 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਮਿਤੀ: 25-09-2025

(ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ)

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ,

ਪੰਜਾਬ।

ਵਿ.ਨੋ:-ਉਪਰੋਕਤ ਬਿੱਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਸੰਚਾਲਣ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੇ ਨਿਯਮ 121 ਦੀ ਸ਼ਰਤੀ -ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਗਜ਼ਟ (ਆਸਾਧਰਨ) ਮਿਤੀ 25 ਸਤੰਬਰ, 2025 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।